

Așa arată majoritatea filialelor Crème de la Crème, răspândite în nouă state americane. Străduțele pitorești sînt construite de fapt în interiorul unor depozite imense, iar fațadele magazinelor „îmbogățesc” sălile de clasă unde se predau discipline precum limba spaniolă și tehnologia informației și a comunicațiilor. La fiecare jumătate de oră, grupurile de preșcolari fac rotația la discipline. Au de asemenea șansa să pretindă că sînt reporteri de televiziune și să-și prezinte propriile știri și prognoze meteo pe un ecran gigantic.

Toate acestea pot da un sentiment straniu de fals. Dar Crème de la Crème este considerată o „miniuniversitate” pentru categoria preșcolarilor¹. Părinților li se spune că aici copiii lor vor primi toate instrumentele de care au nevoie ca să exceleze în viață. Cînd studenții de-o șchioapă împlinesc 4 sau 5 ani, nu doar absolvă purtînd togă și tocă academică, ci participă și la un bal. Cathy Brown, director de servicii la una dintre filialele din Georgia, explică: „Cei mai mulți dintre ei se vor duce la cele mai elitiste școli private și vor fi în fruntea clasei lor. Sînt încrezători și pregătiți pentru pasul următor”.

Așa cum arată Glenn Doman, tendințele din educație încep adesea în America și se răspîndesc în Europa. În Marea Britanie se înființează tot mai multe grădinițe „în sistem de incubator”. Deși altădată grădinițele aveau numele unor personaje din cîntecelule pentru copii, astăzi au nume precum „Puști isteți” și „Micii Einstein”.

Poate că în Marea Britanie lipsesc unele detalii mai trăsnete, dar și aici se vorbește despre tabele de evaluare și călătorii de învățare. Unele creșe au zone de joacă pentru bebeluși vopsite numai în alb și negru, pentru a-i ajuta să se concentreze mai bine – pînă la urmă, de ce să rămînem la imagini colorate imprimate pe carton cînd putem zugrăvi o întregă încăpere în doar două culori? Mesele și scaunele mici au etichete în limbi străine imposibil de identificat, probabil mai degrabă în beneficiul părinților decît al țăncilor neștiutori.

Fonturile în stil Peter-and-Jane folosite pe site-uri abia dacă maschează ambițiile instituțiilor. Pînă să împlinescă 2 ani, micuții sînt îndrumați spre arii specifice de învățare și dezvoltare, inclusiv „citire” și „matematică”.

O creșă privată din nordul Londrei afișează rezultatele la examene pe cinci ani pentru a demonstra cât de mare este succesul cu care elevii săi intră la cele mai impenetrabile școli private din capitală. Pentru părinții care se gîndesc și mai departe în viitor, adaugă: „Este minunat să știm că cel puțin nouă dintre foștii noștri elevi au intrat la Oxbridge în septembrie”.

Dacă vă trimiteți copilul la astfel de școli, este ca și cum v-ați face o asigurare. Comoara de la finalul acestui curcubeu educațional este o universitate de top și o carieră profesională foarte căutată. Altădată, majoritatea copiilor și părinții lor nici măcar nu începeau să se gîndească la studiile postliceale pînă în clasa a XI-a. Astăzi, prima piesă din șirul de domino cade în astfel de creșe ambițioase.

Ar fi simplu să ignorăm aceste fapte ca petrecîndu-se doar în sistemul privat. Dar nici în sistemul de stat joaca de-a bucătăria într-un colț amenajat și picturile din amprente nu mai sînt considerate o pregătire suficientă pentru viață. Astăzi, cînd un țînc îi arată cu mîndrie educatoarei un desen, el nu mai este pur și simplu acceptat cu un zîmbet. Va fi evaluat pentru aportul la dezvoltare și va fi îndosariat. Acesta este curriculumul de la creșă, sau Etapa Fundamentală din Primii Ani, obligatorie pentru toate creșele, grădinițele și bonele începînd din 2008.

Totul începe destul de lin, cu evaluări pentru a se vedea dacă cel mic „conștientizează cum să negocieze spațiul și obiectele din jur”, dacă „poate să-și comunice necesitățile fizice precum alimentele și băuturile” sau dacă „poate să le transmită adulților cînd nu se simte confortabil”. Apoi, ritmul se întetește. S-au stabilit 69 de „obiective ale învățării timpurii”. Pînă împlinesc 5 ani, se așteaptă de la copii nu numai să fie capabili să numere pînă la 20, ci și să arate că pot să rezolve o serie de probleme și să înțeleagă concepte precum înjumătățirea și dublarea.

Chiar și după ce curriculumul a fost relaxat în 2012, criticii spun că se pune în continuare un accent prea mare pe determinarea copiilor de 3-4 ani să desfășoare activități la birou, cum ar fi scrierea, ortografierea și matematica, înainte chiar să meargă la școală oficial – fapt care se împlințe în Marea Britanie la vîrsta de 5 ani, înaintea tuturor celorlalte țări din Europa. Dar,

așa cum spune un ministru al Educației, nu vrem să-i vedem pe copiii mici „alergînd aiurea, fără nici un scop”.

Dimpotrivă: specialiștii în dezvoltarea timpurie și cei care lucrează cu copii spun că acest lucru este de dorit, întrucît copiii mici nu sînt construiți să tacă, să stea liniștiți, să-și țină mîinile acasă și să aibă mereu răbdare. Copiii trebuie să se miște, să se joace, să aibă spirit de aventură și să-și folosească tot corpul pentru a învăța.

Dar există beneficii mai tîrziu pentru copiii care încep educația formală devreme? Kathy Hirsh-Pasek, profesor de psihologie și director al Laboratorului de Limbaj Infantil de la Universitatea Temple, Philadelphia, a făcut o comparație între copiii din grădinițele orientate spre rezultate academice și cei din grădinițe fără astfel de obiective prestabilite².

Pînă la vîrsta de 5 ani, copiii din școala academică învățau mai multe litere și cifre. Totuși, acest avantaj dispărea pînă împlineau 6 ani. De asemenea, copiii din școlile unde existau mai multe presiuni erau mai puțin dornici să învețe și aveau mai puțină imaginație³.

Deși nu se prea discută despre acest lucru, imboldul guvernului în sensul educației timpurii se explică în mare parte prin intenția sa de a include copiii din medii defavorizate, care ajung la școală cu aproape un an în urma copiilor din familiile din clasa de mijloc, conform Sutton Trust. Miniștrii se plîng că o treime dintre copii încep școala propriu-zisă fără să aibă nici cele mai elementare deprinderi de limbaj. Dar nu există șanse ca aceștia să fie aceiași copii înscriși la cursurile de limbaj al semnelor Talking Tots la vîrsta de 1 an, și nici aceia pentru ai căror mame și tați seara părinților este cea mai așteptată zi din calendar.

În clasă este nevoie de concentrare intensă pentru a le da ajutor celor care nu-l primesc acasă. Concomitent însă, acest lucru face în cele din urmă ca tinerii din clasa de mijloc să fie urmăriți permanent, deși acasă părinții lor îi țin sub observație deja. Programele de învățămînt standardizate, impuse trec cu vederea că creșa deja îi taxează pe micuții a căror dezvoltare nu le permite să stea liniștiți și să se concentreze la mese în intervale lungi de timp. Pînă la urmă, atunci cînd copilul încă

nu poate să folosească singur olița, chiar va fi capabil să stea la masă și să termine o fișă de lucru?

Date fiind neliniștile care îi înconjoară, nu este de mirare că unii dintre acești copii ajung să considere educația stresantă. În loc să iasă afară în fugă după o zi la creșă, bucuroși că au învățat ceva, copiii ajung acasă năuciiți și stimulați în exces.

Copiii încep să se compare cu ceilalți de vîrsta lor pe la 5 ani, afirmă psihologii pediatri. Orice educator vă va spune că, pe la 7 ani, fiecare elev știe exact care îi este poziția în clasă și în ce curent se încadrează, indiferent ce culoare – în semn de evaluare – are banca lui. În acest context, evaluările atente sînt utile pentru a nu-i pierde din vedere pe copiii cu probleme materiale grave sau cu întârzieri de dezvoltare. Dar, așa cum testul IQ-ului – dezvoltat pentru identificarea copiilor care aveau cea mai mare nevoie de ajutor – s-a transformat într-un mod de evaluare a unor populații întregi, tot astfel evaluările de la creșă și din școala primară sînt folosite pentru a-i clasifica pe copii.

Un băiețel de 5 ani, indiferent de mediul din care provine, care crede că nu se pricepe la matematică nu înțelege că este la fel de important că știe să construiască o navă spațială pe mai multe nivele din Lego. O fetiță care încă nu poate extrage esența semnificației dintr-un fragment de text probabil că nu crede cînd i se spune că este la fel de impresionant că poate să meargă pe bicicletă fără roți ajutătoare. Acești copii poate că se dezvoltă ceva mai lent, dar ar putea să înflorească mai tîrziu. Dar în acest sistem, cei care se dezvoltă de timpuriu sînt favorizați, iar ceilalți marginalizați.

Eșecul se poate autoadeveri. Educatorilor, presați de module succesive, le poate fi mai dificil să-i învețe pe copiii care se dezvoltă ceva mai lent. Adesea, nu au timp să repete sau să fixeze concepte mai dificil de înțeles. La matematică, în cazul în care un copil nu are timp să înțeleagă o idee complexă precum numerația pozițională, el nu va înțelege nici operațiile – adunarea sau înmulțirea – care se învață ulterior.

Bineînțeles, copiilor trebuie să li se dea provocări, dar cu care să se poată descurca, și nu imposibile pentru puterile lor. Pînă atunci, un copil îngrijorat își va da seama în mod cert de

diferența dintre zîmbetele largi ale educatorilor pentru copiii cu o dezvoltare rapidă și privirile dezamăgite adresate lui. În scurt timp, copiii se îngrijorează că nu sînt printre cei care „pricep”, iar panica și anxietatea se autoperpetuează. Mici voci interioare încep să șoptească și să insinueze: „Poate că nu sînt chiar așa de isteț”.

În graba de a-i face pe copiii noștri să o ia înaintea altora, părinții excesiv de zeloși, care nu înțeleg dezvoltarea copilului, le pot afecta negativ abilitățile, declarîndu-i „pregătiți pentru școală”. Dacă lucrează, pot fi atrași de faptul că școala este mai ieftină decît îngrijirea copilului acasă sau decît grădinițele private costisitoare. Însă faptul că un copil de 1 an și 10 luni știe să numere pînă la 20 nu înseamnă că înțelege semnificația cifrelor. Probabil că a memorat șirul ca pe un cîntecel, așa cum a memorat „Alunelul”.

De asemenea, faptul că un copil poate să citească cuvintele de pe o pagină nu înseamnă că poate să extragă semnificațiile subtile necesare pentru a-i plăcea textul și nici că poate să extrapoleze interpretările nuanțate cerute de exercițiile de comprehensiune tot mai dificile de la școală.

Imaginați-vă că aveți în față un text în limba italiană și că nu ați învățat niciodată limba. Cu siguranță că îl veți putea citi cu glas tare și poate că veți ghici semnificația cîtorva cuvinte. Dacă nu aveți cunoștințe bune de italiană, exercițiul nu vă va face plăcere și nu veți vrea să-l continuați.

Acesta este motivul pentru care copiii care au fost doar antrenați să „decodifice” ca un robot literele sînt atît de plictisiți de citit. Poate că sînt capabili să pronunțe cuvintele, dar nu sînt capabili neapărat și să înțeleagă întreaga semnificație a propoziției. Este periculos să insistăm asupra cititului prea devreme deoarece le-am putea cere copiilor să facă ceva pentru care creierele lor încă nu sînt pregătite. Se estimează că unul din zece copii de școală primară este afectat de o putere slabă de înțelegere, însă acest fapt trece adesea neobservat⁴.

Citirea corectă depinde de conlucrarea dintre multe funcții diferite ale creierului – văd, auz, vorbire și capacitatea de a vedea cu ochii minții despre ce se discută. Rapiditatea cu care

se coordonează toate acestea depinde de mielinizare – dezvoltarea membranei sau învelișului axonilor (celulele) dintre neuroni. La naștere, conexiunile dintre celulele creierului sînt ca niște fire dezgolate. Acumularea izolației – sau mielinizarea –, care permite semnalului să se deplaseze rapid de-a lungul său, este un proces continuu care se prelungește pînă în adolescență.

Totuși, potrivit neurologilor, conexiunile necesare citirii nu se formează adesea pînă la 5-7 ani, iar la băieți mai tîrziu decît la fete. Mai mult decît atît, studii derulate cu decenii în urmă pe copii educați de mici și copii instituționalizați la o vîrstă mai mare nu au identificat o diferență clară între nivelul citirii de mai tîrziu înregistrat de fiecare categorie. Singura diferență este că cei care încep să citească de foarte mici devin mai puțin motivați.

Cînd tot ceea ce aud copiii privilegiați sînt laudele exagerate ale părinților la adresa inteligenței lor pentru a le crește încrederea în sine, distanța dintre ce li se spune acasă și ce li se întîmplă la școală începe să crească. Pe unii copii, acest fapt îi face să nu mai aibă încredere în părinții lor și chiar îi înfurie din cauză că adulții atotputernici din viețile lor nu pot să facă o magie și să rezolve problema.

Însă părinții competitivi, atrași de – asta e realitatea – posibilitatea de a se lăuda cu un membru al familiei care citește devreme, pun presiuni încontinuu asupra copiilor pentru a avea tot mai multe realizări de la o vîrstă cît mai fragedă. Trebuie doar să fim atinși de paranoia cu privire la care carte din seria *Biff and Chip* a ajuns copilul (unele școli primare au renunțat să mai folosească dosare din plastic ale căror culori indică nivelul de citire deoarece părinții verificau constant nivelul la care ajunseseră colegii copilului lor) ca să vedem cît de mult noi, părinții, vrem să transformăm totul într-o cursă. Dar unde anume vrem să ajungem?

În astfel de momente ne-ar prinde bine să ne amintim vechea fabulă cu broasca-țestoasă și iepurele. Nu are rost să avem un copil care în clasa I aduce acasă cărți de lectură de nivel avansat, dacă pînă în clasa a IV-a cititul îi displace atît de mult, încît nu mai vrea să citească singur. Probabil, motivul parțial pentru